

Expertmeeting

Participatieladder

25 januari 2011

Expertmeeting Participatieladder

“Ik ga geen lange voordracht houden en er komt ook geen presentatie” hield Peter Budel, projectleider Participatieladder, de ongeveer 100 deelnemers aan de Expertmeeting Participatieladder voor. “Het belangrijkste van deze middag is dat jullie iets opsteken van de experts, en dat zijn jullie natuurlijk vooral zelf. Jullie hebben de afgelopen maanden ervaring opgedaan met de ladder. Jullie hebben in de praktijk keuzes gemaakt.”

Dat zette de toon. De middag was bedoeld om gedachten en ervaringen met elkaar uit te wisselen. Om te leren van elkaar en te praten over volgende stappen in het gebruik van de ladder. In zijn inleiding stipte Peter Budel enkele ontwikkelingen aan. Hij betoogde dat de Participatieladder ondanks of juist door de kleinere budgetten een noodzakelijk instrument is. “Juist nu wordt het nog belangrijker zicht te hebben op de doelgroep. Je moet weten wie je wilt bereiken en laten zien wat je bereikt hebt. Ik hoor verhalen uit het land dat er harde keuzes worden gemaakt op basis van de ladder. Er wordt bijvoorbeeld niet meer geïnvesteerd in mensen als ze geen groeipotentieel hebben. Aan de andere kant willen gemeenteraden iets

aan het taalniveau van inburgeraars blijven doen. De Participatieladder brengt de doelgroepen en resultaten goed in beeld.”

Zoals bekend komt de staatssecretaris op korte termijn met een schets van de nieuwe wet voor de onderkant van de arbeidsmarkt. “Ik ken de brief van de staatssecretaris niet, maar het kan betekenen dat de ladder wordt uitgebreid, bijvoorbeeld met het kenmerk arbeidsgeschiktheid.”

Project- en opdrachtteam

Verder kon hij meedelen dat het zeer waarschijnlijk is dat het project nog een jaar door kan gaan, zij het met een iets beperkter bud-

get. Het projectteam is uitgebreid met Evert-Jan Slootweg van Divosa, zodat alle belangrijke organisaties in het veld de Participatieladder nu dragen.

Voor het opdrachtteam, mensen uit de dagelijkse praktijk, worden nieuwe kandidaten uit de praktijk gezocht. Het is hun taak om het projectteam scherp te houden en als klankbord te dienen.

Anneloes Terpstra inventariseert hoe de praktijk van 24 van de 70 gemeenten die de ladder hebben ingevoerd er uit ziet. Het verslag van die inventarisatie zal medio februari op de site staan.

Workshops

Als aanloop naar de zes workshops hield vervolgens een 'toonaangevende' deskundige van een al even toonaangevend adviesbureau een inleiding. Na zijn schutterende bekentenis dat het zijn eerste keer was dat hij een groep toesprak, bracht al de nodige twijfel. Dat het om een persiflage ging werd sommigen snel en anderen wat minder vlug duidelijk. . Op vrolijke wijze brak hij de spanning met grapjes die losjes gerelateerd waren aan de Participatieladder. Het eigenlijke werk kon beginnen.

De workshops hadden een duidelijk onderscheiden karakter. In sommige werd op een tamelijk abstract niveau over de Participatieladder gesproken, in anderen stond de gemeentelijke praktijk centraal. In alle workshops stond het

uitwisselen van ervaringen voorop. De ene keer betekende dit dat deelnemers van elkaar konden leren, een andere keer was er juist herkenning omdat iedereen tegen min of meer dezelfde problemen oploopt. De workshops waren flink interactief. Dat kwam vooral goed uit de verf in workshops met relatief weinig deelnemers.

De workshops

Workshop 1 Beelden rondom de Participatieladder

In deze workshop koppelden Luuk Mallee (architect van de Participatieladder) en Fedor Heida (projectleider Participatieladder) ervaringen van de deelnemers aan de uitgangspunten van de ladder. Wat het wel en niet is en hoe het botst met bestaande beelden.

Twee keer waren er twee groepjes van circa 10 personen die een leuke mix vormden van beleid, management, uitvoerders en planning & control. De deelnemers konden kiezen uit acht mogelijke onderwerpen, er werd vooral gesproken over de Participatieladder in tijden van bezuinigingen. Een nog altijd wijd verbreid misverstand is het beeld dat de ladder een diagnose-instrument is en/of de afstand tot de arbeidsmarkt weergeeft. Vaak ook worden laddergegevens 'misbruikt' bij het motiveren en beargumenteren van keuzes, bijvoorbeeld om geen financiële inzet te doen op trede 1 en 2. De aanwezigen bespraken diverse methoden om duidelijk(er) te communiceren wat de ladder wél en vooral ook níét meet. Het imago van

de Participatieladder als meetinstrument van (vooral) resultaten moet steviger worden neergezet, zowel landelijk als lokaal. Dit kan door het hinken op twee gedachten te identificeren en benoemen: in veel gemeenten wil men werken met de ladder maar lukt het niet om het denken in afstand tot de arbeidsmarkt los te laten. Het imago van de ladder kan ook in een beter licht komen te staan door een grotere nadruk op de tweede meting te leggen. Die tweede meting kan resultaten van de inzet en het beleid voor participatie zichtbaar maken. Bij het onderwerp 'wat wil je weten en wat moet je dus meten' was er een eyeopener. De vraag waar je de resultaten voor wilt gebruiken 'wat wil je weten' heeft grote invloed op de keuze voor zowel lokaal aanvullende kenmerken als voor het moment van meten.

De discussie geeft bevestiging

Mevrouw C. Rotteveel, beleidsmedewerker Delft

Het was een leerzame middag. In mijn laatste workshop 'Hoe bepaal je of een klant groeipotentieel heeft?' merk je de worsteling met het vaststellen van groeipotentieel. We moesten groeipotentieel invoeren in

de Participatieladder, dus iedereen is nu aan het objectiveren en vaststellen. Iedereen zit op hetzelfde punt. De gemeente Delft is nog niet zo heel lang bezig met de Participatieladder en daarom had ik meer antwoorden verwacht van de anderen. Wel geeft de discussie een bevestiging. Je kunt dingen in perspectief plaatsen, en zaken inbrengen in de discussie. Ik ben ook heel benieuwd naar het onderzoek naar de aangekondigde Pilot loondispensatie. Het was een gemêleerd gezelschap, met mensen uit de uitvoering en beleidsmatig. Dat geeft hele verschillende visies. Ook is het interessant te horen hoe gemeenten tegen de Participatieladder aan kijken in het licht van bezuinigingen. In mijn eerste workshop, 'De ladder als motor voor verbinding tussen domeinen en doelgroepen' hebben we van gedachten gewisseld. Dat was interactief, maar ik was er heen gegaan met de gedachte te horen hoe anderen het hadden aangepakt. Dat viel tegen, en ik heb er weinig nieuws gehoord.

Workshop 2 De ladder als motor voor verbinding tussen domeinen en doelgroepen

Vanuit het begrip participatie wil de ladder bijdragen aan het verbinden van de beleidsterreinen re-integratie, educatie en inburgering. Er zijn dwarsverbanden met zorg en welzijn. Het thema 'verbinden' stond centraal in deze workshop. Wat is het belang van verbinden? Hoe doe je dat en hoe doe je dat vooral niet? En als verbinding gewenst is, helpt de Participatieladder daar dan bij of is het juist een sta-in-de-weg?

In twee rondes werd over deze vragen gediscussieerd. Het merendeel van de deelnemers is werkzaam in het domein re-integratie en het blijkt dat op dit moment vooral medewerkers Sociale Zaken de Participatieladder gebruiken. Een verklaring daarvoor is dat de ladder in eerste aanleg vooral ook op arbeidsparticipatie (als hoogste doel) is gericht. Maar ook dat het grootste deel van het budget wordt gevormd uit het W-deel en Inburgering inmiddels een heel ander perspectief heeft gekregen. Bij 'wat is het belang van verbinden?' werden veel verschillende antwoorden gegeven. Er leefden veel ideeën hoe je succesvol kunt verbinden en hoe dat juist niet moet doen. De Participatieladder blijkt een goed hulpmiddel, bijvoorbeeld omdat het een gemeenschappelijke taal biedt aan medewerkers uit verschillende domeinen.

Nieuwe inzichten opgedaan

Mevrouw L. Schotanus, beleidsmedewerker, gemeente Súdwest Fryslân

Ik vond het waardevol om in de workshop 'De ladder en het spreken van één taal' te horen hoe collega's in andere gemeenten met de Participatieladder omgaan. Ik heb daar

door nieuwe inzichten opgedaan, gehoord hoe het in de praktijk kan gaan. Dat is belangrijk voor mijn eigen meningsvorming en voor initiatieven die wij in de toekomst zullen nemen.

Zelf heb ik bij Sociale Zaken de Ladder geïmplementeerd. Het werkt goed, het is alleen lastig om er managementinformatie uit te krijgen.

Sinds 1 januari werk ik bij Welzijn en vraag me af wat de ladder daar zou kunnen betekenen. Het is interessant om van anderen te horen hoe zij daar tegenaan kijken.

Súdwest Fryslân is pilotgemeente, wat impliceert dat we geen voorbeeld hadden bij de implementatie. We zijn zaken tegengekomen, die andere gemeenten zeker ook tegen kunnen komen. Als je dat van elkaar hoort, scheelt dat heel veel werk. Die uitwisseling van informatie zou nog beter moeten worden. Deze dag heeft duidelijk een meerwaarde. Ik heb een collega bij me, zodat we verschillende workshops kunnen bezoeken.

In de workshop zijn diverse tips en 'pas-op' punten benoemd.

Workshop 3 De ladder en het spreken van één taal: concrete voorbeelden

Medewerkers van de gemeente Eindhoven gaven inzicht in hoe zij de ladder gebruiken binnen een activeringsproject waarbij organisaties uit verschillende domeinen betrokken zijn. Ze vertelden welke knelpunten je daarbij tegen kunt komen en hoe deze positief gebruikt kunnen worden.

De workshop had tweemaal een beperkte opkomst, maar dat deed niets af aan de inzet en betrokkenheid van de bezoekers. Er ontstond steeds een zeer leuke en geanimeerde discussie waarbij iedereen van elkaar kon leren. De reacties op de workshop waren positief. Het blijkt dat er al meer gemeenten bezig zijn met de samenwerking tussen welzijn en werk. Een grote noodzaak gezien de doelgroep die vaak klant is van beide sectoren. De belangrijkste conclusies uit de discussie is dat samenwerken met Welzijn moet. We moeten denken in participatie (en niet alleen in 'problemen oplossen'). Welzijn gaat vaak niet verder dan hulpverlening of vrijwilligerswerk en heeft geen scope naar betaald werk (vanuit Sociale Zaken uiteindelijk gezien

als de beste wijze om te participeren). We moeten integraler denken en werken. Ook komt het voor dat 1 persoon van 10 diensten gebruik maakt en 100 personen van niets: dat moet beter gecoördineerd worden en kan dan veel meer opleveren!

Workshop 4 De consulent warm maken voor de ladder, hoe doe je dat?

De consulent is een essentiële schakel in de toegevoegde waarde die de ladder kan hebben. De gemeente Zwolle maakte de deelnemers deelgenoot van hun aanpak om draagvlak te krijgen voor de Participatieladder.

De deelnemers hebben actief gediscussieerd over de zin en onzin van draagvlakvorming bij de implementatie van de Participatieladder. Iedereen loopt tegen dezelfde vragen aan als het gaat om het 'verkopen' van de ladder aan de klantmanagers. Er zijn enkele conclusies te trekken uit deze workshop. De Participatieladder wordt vooral gezien als een managementinstrument en ook als zodanig gepresenteerd en geïmplementeerd. Deelnemers vragen zich af in hoeverre draagvlak bij de consulent van belang is omdat de implementatie vaak niet gezien wordt als 'voor de medewerker'. Het vullen van de treden gebeurt consequenter dan het vullen

van de SRG: Wellicht het effect van er met elkaar over praten? Klantmanagers zien wel toegevoegde waarde voor zichzelf, ondanks de interpretatie van de ladder als een puur managementinstrument

Praktische aanknopingspunten gevonden

De heer J. Koemeester, coördinator financiële administratie Sociale Zaken, gemeente Boxtel

De middag heeft gebracht wat ik zocht. Ik heb twee collega-gemeenten - Enschede en Heerlen - gevonden, die het wiel hebben uitgevonden op punten waar ik informatie zocht. Ik heb een workshop gevolgd hoe je het tussen de oren van de casemanager krijgt. Dat gaf verschillende invalshoeken en ik heb er ideeën op gedaan. Boxtel is sinds juli bezig met de Participatieladder. Op 1 januari 2011 hebben we een nulmeting gedaan, nu gaan we kijken hoe we het kunnen inzetten. Het was een zinvolle dagbesteding. Ik heb houvast gekregen om de manager en collega's richting te geven. De vorige bijeenkomst vond ik te vaag en te breed. Nu heb ik praktische aanknopingspunten gevonden. Jammer genoeg ben ik alleen, dus ik heb niet alle workshops gezien. Met collega's kun je meer informatie opdoen, maar het bleek lastig te plannen in de agenda's.

Een stap verder komen in je eigen beleid

Mw R. Scheffer, beleidsmedewerker,
gemeente Eindhoven

De eerste workshop 'De ladder als motor voor verbindingen tussen domeinen en doelgroepen' viel een beetje tegen, misschien omdat ik te hoge verwachtingen had. Ik had concreet resultaat verwacht, dat

heb ik gemist. Deze middag is natuurlijk ook bedoeld om te netwerken om mensen te zoeken voor samenwerking. De inhoud van de workshop, Hoe leg je verbindingen, zie je hier in het groot gebeuren. De tweede workshop 'De ladder en het spreken van één taal' werd door een collega van mij gegeven, dus is het moeilijk een objectief oordeel te geven. Ik heb met deelnemers gesproken, en gemerkt dat dit onderwerp meer leeft. Met deze bijeenkomst probeer je een stapje verder te komen in je eigen beleid. Daarom had ik wel meer workshops willen bijwonen.

De organisatie was uitstekend. Ik vond de inleiding erg leuk om de zaal los te krijgen en de spanning te doorbreken. Waar ik ook erg benieuwd naar ben is de mogelijke toevoeging van het kenmerk 'arbeidsbeperking'. Dat is een interessante gedachte, want in de praktijk lopen we nog altijd tegen het feit aan dat betaald werk lang niet voor iedereen haalbaar is.

Workshop 5 Hoe bepaal je of een klant groeipotentieel heeft?

Hoe ver kan een cliënt binnen een jaar stijgen op de Participatieladder? Tot welke trede kan de cliënt geleid worden? Hoe bepaal je dat? In de workshop worden de voors en tegens besproken van een gestructureerd of open diagnoseproces.

Twee keer twintig deelnemers bezochten deze workshop om meer te weten te komen over hoe het groeipotentieel van klanten in kaart te brengen is. Eerst werd een inleiding gegeven over het gebruik van instrumenten bij de diagnose van klanten bij re-integratie. Een deel van de gemeenten blijkt zo'n diagnose-instrument te gebruiken en een deel doet dit niet. Instrumenten worden soms gebruikt om een klant geobjectiveerd inzicht te geven in zijn eigen mogelijkheden, soms alleen als hulpmiddel voor de klantmanager. Daarna werd doorgepraat over de wijze waarop gemeenten met de Participatieladder werken en hoe zij groeipotentieel in kaart brengen. De meeste gemeenten zijn nog zoekende naar de wijze waarop de ladder het beste gebruikt kan worden. Een deel van de gemeenten heeft het hele klantenbestand op de ladder gezet (op basis van een inschatting van de klantmanager). Een nog kleiner deel van de gemeenten heeft be-

Participatieladder
MEEDOEN GEMETEN

paald wat het groeipotentieel van alle klanten is. De deelnemers waren het erover eens dat het goed is voor het hele klantenbestand vaker de trede op de ladder te bepalen en (dus) ook het groeipotentieel vaker te bepalen.

koplopgemeenten veel meer onderling contact hebben zodat het wiel niet telkens opnieuw wordt uitgevonden. "Eigenlijk zou er 1 format moeten zijn, zodat we ook kunnen benchmarken."

Workshop 6 Sturen met laddermanagementinformatie

Het vullen van de gegevensset van de ladder kan inzicht geven in het klantenbestand, in bewegingen en in resultaten. De gemeente Enschede gaf een kijkje in de keuken hoe zij de ladder als sturingsinstrument een plek heeft gegeven in de organisatie. Het grote aantal deelnemers aan deze workshop laat zien dat het onderwerp leeft bij velen. Er ligt nog veel open bij het onderwerp management- en sturingsinformatie. De workshop kreeg mede hierdoor een goed interactief karakter. Er is nog veel onduidelijk bij gemeenten over welke informatie noodzakelijk is. Ook is er veel verschil in de stand van zaken, hoe ver men is, tussen de gemeenten onderling. Koplopers kunnen daardoor veel betekenen voor het peloton. Enkele koplopergemeenten zijn, ieder op eigen wijze, volop bezig om op verschillende functieniveaus management- en sturingsinformatie samen te stellen en te verspreiden. Dat gaat van wethouder tot consulent. Wel is het belangrijk dat de

Participatieladder